

Vergaderjaar 2010–2011

31 142

Wijziging van de Experimentenwet Kiezen op Afstand in verband met de verlenging van de werkingsduur van die wet

Nr. 30

BRIEF VAN DE MINISTER VAN BINNENLANDSE ZAKEN EN KONINKRIJKSRELATIES

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 30 mei 2011

Inleiding

In het algemene overleg van 9 december 2010 (kamerstuk 31 142, nr. 27) heb ik uw Kamer in het voorjaar van 2011 een brief toegezegd over de wijze waarop het kabinet uitvoering gaat geven aan de afspraak die in het regeerakkoord is gemaakt ten aanzien van de procedures voor de kiezers die vanuit het buitenland mogen stemmen voor de verkiezingen van de leden van de Tweede Kamer en de leden van het Europees Parlement. Concreet is in het regeerakkoord afgesproken dat het kabinet voorstellen zal doen die het eenvoudiger maken voor Nederlanders in het buitenland om hun stem uit te brengen bij de verkiezingen voor de Tweede Kamer en het Europees Parlement. Met deze brief geef ik invulling aan de toezegging.

Reeds in voorziene maatregelen

Het vorige kabinet heeft reeds na de evaluatie van de verkiezing van de leden van het Europees Parlement besloten een aantal maatregelen te treffen die moeten leiden tot het oplossen van een aantal knelpunten. Voor de volledigheid zet ik hieronder deze maatregelen nog eens op een rij. Het gaat om het volgende:

- mogelijk maken dat de stem ook met andere kleuren dan rood kan worden uitgebracht om het aantal ongeldige stemmen terug te dringen;
- regelen dat kiezers hun registratieformulier en kopie bewijs Nederlanderschap via email kunnen opsturen zodat registratie sneller kan plaatsvinden;

- registratie mogelijk maken bij de vertegenwoordigingen van Nederland in Aruba, Curaçao en Sint Maarten¹ (i.p.v. bij de gemeente Den Haag) en de mogelijkheid creëren om briefstembureaus instellen op meerdere locaties op de eilanden.

Er wordt thans gewerkt aan een wijziging van de Kieswet om onder meer de implementatie van deze maatregelen mogelijk te maken. Ik verwacht dat het wetsvoorstel binnenkort voor consultatie kan worden gezonden aan de adviesorganen.

Door het vorige kabinet is tevens, na de evaluatie van de gemeenteraadsverkiezing van maart 2010, besloten om te onderzoeken of een nieuw model van het stembiljet kan worden ontworpen. Een nieuw model dat ook geschikt is om elektronisch beschikbaar te stellen aan de kiezers die vanuit het buitenland mogen stemmen.

Verdere mogelijke vereenvoudigingen

Registratie voorafgaand aan een verkiezing

Nederlanders die in het buitenland woonachtig zijn en denken kiesgerechtigd te zijn moeten zich registreren voor elke verkiezing. Het registratieverzoek wordt beoordeeld. Is de uitkomst dat betrokkene een Nederlander is en 18 jaar of ouder en woonachtig buiten Nederland dan kan betrokkene deelnemen aan de verkiezing. Op het registratieverzoek geeft de kiezer tevens aan op welke wijze hij zijn stem wil uitbrengen (per brief, in persoon of via volmacht). In 2010 hebben 39 468 kiezers een briefstembewijs toegestuurd gekregen, 4 442 kiezers een kiezerspas en 2 636 een schriftelijke volmacht.

Overigens is het internationaal gezien normaal dat kiezers die in het buitenland verblijven zich voorafgaand aan een verkiezing moeten registreren. Bedacht moet worden dat in veel landen de «gewone» ingezetenen zich ook voor elke verkiezing moeten registreren. De Nederlandse praktijk dat de kiezers «automatisch» een oproep krijgen om te stemmen is uitzonderlijk. Ook hebben niet in alle landen personen die in het buitenland wonen (onbeperkt) kiesrecht voor nationale verkiezingen. De database van het «International Institute for Democracy and Electoral Assistance» (IDEA) telt 236 landen. In 98 van de 236 landen kan niet door kiezers buiten het land worden gestemd. In 75 landen kan alleen in persoon op een ambassade of consulaat worden gestemd. In 38 landen kan per post worden gestemd, in 11 landen bij volmacht, in 2 landen is stemmen per fax mogelijk en 12 landen combineren verschillende methoden.

Zoals uw Kamer weet bestaat het voornemen om in de basisregistratie personen naast de ingezetenen die bestendig in Nederland wonen of verblijven, ook niet-ingezetenen te registreren. Dit kunnen onder meer personen zijn met de Nederlandse nationaliteit die in het buitenland wonen. Er zullen voldoende gegevens worden opgenomen om te kunnen bepalen of iemand de Nederlandse nationaliteit heeft en 18 jaar of ouder is. Dat zijn de gegevens die nodig zijn om te bepalen of iemand kiesgerechtigd is. Aangezien ook gegevens over het woonadres van de niet-ingezetenen zullen worden bijgehouden is het mogelijk om dan de Nederlanders die kiesgerechtigd zijn en in het buitenland wonen de stembescheiden te sturen. Dit betekent dat voor de Nederlanders die als niet-ingezetene in de basisregistratie personen zijn opgenomen, de specifieke registratieprocedure voor verkiezingen niet meer nodig is. Volledige afschaffing van de registratieprocedure is echter niet mogelijk, omdat niet alle Nederlanders die in het buitenland wonen als

¹ Kiezers in Bonaire, Sint Eustatius en Saba stemmen vanaf de volgende verkiezing van de leden van het Europees Parlement (2014) net als in Nederland «gewoon» in het stemlokaal.

niet-ingezetene in de basisregistratie personen geregistreerd zullen zijn. Het blijft dus nodig te regelen dat een Nederlander in het buitenland zich kan registreren voor deelname aan de verkiezing.

De wettelijke basis voor de registratie niet-ingezetenen wordt gelegd in de nieuwe Wet basisadministratie personen. Zoals eerder gemeld aan uw Kamer is de planning erop gericht dit wetsvoorstel voor de zomer voor advies te zenden naar de Raad van State. Voor wijziging van de registratiemethode is ook een wijziging van de Kieswet nodig. Het streven is om deze wijziging voor de verkiezing van de leden van het Europees Parlement in 2014 te realiseren. De haalbaarheid daarvan is natuurlijk mede afhankelijk van de wetgevingstrajecten en de technische realisatie van de registratie van niet-ingezetenen.

De wijziging van de registratieprocedure is niet geheel zonder risico's. Zo kunnen de adresgegevens niet actueel zijn, in welk geval stembescheiden op het verkeerde adres komen en misbruikt zouden kunnen worden om een stem uit te brengen.

Ook is het denkbaar dat veel van de Nederlanders die in de registratie niet-ingezetenen geregistreerd staan niet willen stemmen waardoor er veel stembescheiden verloren gaan, danwel misbruikt kunnen worden. Deze risico's zijn echter inherent aan de verruiming van de toegankelijkheid voor kiezers om deel te kunnen nemen aan de verkiezingen.

Stembescheiden te laat of niet ontvangen door de kiezer

De stembescheiden voor de kiezer die vanuit het buitenland stemt worden via de post verzonden. De kiezer moet ook via de post zijn stem verzenden aan het briefstembureau. De postbezorging gaat niet altijd goed waardoor de stembescheiden soms niet of te laat worden ontvangen door de kiezer danwel door het briefstembureau. In dat geval gaat de stem van de kiezer verloren.

Om deze knelpunten te verminderen, wil ik het volgende veranderen:

- het briefstembewijs eerder naar de kiezer sturen en het mogelijk maken, door het briefstembewijs van een (uniek) nummer te voorzien, dat een vervangend briefstembewijs kan worden verstrekt. In dat geval wordt het nummer van het eerder verzonden stembewijs opgenomen in een register ongeldige stembewijzen. Bij het stemmen controleert het stembureau aan de hand van het nummer of het briefstembewijs in het register voorkomt. Dit is vergelijkbaar aan hetgeen geregeld is voor het stemmen met een stempas in het stemlokaal;
- het stembiljet digitaal naar de kiezer verzenden c.q. via internet beschikbaar stellen. Kiezers die niet beschikken over internet krijgen het stembiljet per post toegezonden. Hiervoor moet wel eerst een nieuw model van het stembiljet worden ontwikkeld.

Bovengenoemde wijzigingen vergen een wijziging van de Kieswet.

Relatief veel Nederlanders zijn woonachtig in de grensstreken met Duitsland en België. Binnen de bestaande procedures is het mogelijk dat deze kiezers bij de registratie opteren voor een kiezerspas en daarmee gaan stemmen in een Nederlandse gemeente. Ik heb in het algemene overleg van 9 december 2010 reeds toegezegd in de voorlichtingscampagne bij de verkiezing van de leden van het Europees Parlement in 2014 meer aandacht te zullen besteden aan deze mogelijkheid. Daarnaast wil ik in de Kieswet de mogelijkheid creëren om in grensgemeenten briefstem-

bureaus in te richten waar de Nederlanders die over de grens wonen hun briefstembescheiden kunnen inleveren. Ook zo wordt voorkomen dat er door fouten in de postbezorging stemmen verloren gaan.

De minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,
J. P. H. Donner